

Aysa

HARMINC NAPPAL A HÁBORÚ UTÁN

1. RÉSZ

– *Nem, fiam – mondta, és a kezét a vállamra tapasztotta.*
– *Én veled vagyok, nem velük. De te ezt nem tudhatod,*
mivel elvakult a szíved. Imádkozni fogok érted. (Camus)

JÖN RIZPA, MERT MA EGYÜTT MEGYÜNK egy külső raktárba.

A külső raktár, ahova megyünk, abban a városban van, amelyiknek a szélén jelenleg a fogolytáborunk található.

Már hatodik éve itt vagyunk.

Hat éve nem költözködtünk.

Mindketten fogolynak számítunk még, de a külső raktárból egy ideje mi hozzuk át az élelmiszert. Van velünk egy katona, ő vezeti a kisbuszt, amivel szállítani fogunk.

Tehát nem is igazán fegyveres, hanem inkább csak sofőr.

Tőle nem kell félnünk.

Van ebben valami jó. Hogy majdhogynem szabadon közlekedhetünk.

Most már ennyire megbíznak bennünk. Ennyire hozzátartozunk már mi is az őrséghez.

Beszállunk a kisbuszba, megyünk be a városba, nézzük az embereket.

Rizpa mondja:

– *Majdnem* olyan, mintha szabadok lennénk, *majdnem* azt csináljuk, amit akarunk, nézhetjük azokat, akik *majdnem* normális életet élnek, intézzük a tábor ügyeit, nincs is rossz dolgunk.

– Igen – mondom, és nézek ki a kisbusz ablakán. – Annyi a különbség, talán, hogy mi ott, a táborban, bármikor meghalhatunk, ha valamelyik fegyveres úgy gondolja, mert csak hitetlen foglyok vagyunk, semmi más.

– Én már nem vagyok hitetlen – mondja Rizpa. – Valamikor az voltam, amikor fogoly lettem, akkor még nem az ő vallásukban hittem, de aztán megtértem. És ezt tudják a fegyveresek is. Bahana is tudja.

– Bahana egészen elviselhető – mondom Rizpának. – Én sokat köszönhetek neki.

– Ragaszkodik hozzád. Most már hosszú-hosszú évek óta. Ez meglepő. Én is ismerem jól, korábban megismertem, mint te. Soha nem ragaszkodott senkihez. Hogy csinálod?

– Nem tudom – válaszolom. – Nem csinálom sehogy. Elfogadom őt olyannak, amilyen. Lehet, hogy csak ez kellett neki.

– Pedig már öregszel is. Ne haragudj, hogy ezt mondom. Én is öregszem. A szeánszokon fiatal foglyokat avat fel, újból és újból. És néha meg is öli némelyiket. Ahogyan azt Barbarával is tette.

– Tudom – mondom neki. – És ezt nem is bocsátom meg neki soha. De nem tudok mit tenni. Fogoly vagyok, ahogy te is. Hogy öregszem? Persze. És soha nem voltam igazán egészséges sem. Én is érzem, hogy öregszem. A testem sem a régi.

– Még mindig hetente egyszer elmész hozzá?

– Igen. Hetente egyszer. És azt mondta, hogy ezért hálás. És hogy nem fog megölni.

– És?

– Nincs és. Amikor ott vagyok nála, akkor bánt. Megüt. Ez jólesik neki. Néha sír. Ha sír, az a rosszabb. Mert akkor utána megint nagyon elver. Semmi sem változott az évek alatt.

– És a testedet akarja?

– Nem, a testemet nem akarja. A hagyományos módon. Így aztán az, hogy öregszem, nem is érdekli. Legalábbis azt hiszem.

Rizpa néz maga elé. Hallgat.

Én is hallgatok.

Megérkeztünk a raktárhoz. Bepakoljuk a kisbuszba, amit kell.

Ennyi a dolgunk.

Aztán elindulunk vissza. A táborba.

Visszafelé már nem beszélgetünk. Csak az út végén kérdezi még meg:

– Már nagyon régóta tart ez a kapcsolatotok. Talán már több mint húsz éve. Nem számolom az éveket, de annyi eltelt. Vagy több is.

– Igen – válaszolom. – Nagyon régóta tart. Ezért vagyok még mindig életben.

– És ha egyszer azt mondja, hogy ne gyere többet? Ha végképp nem akar már tőled semmit? Akkor mi lesz? Akkor mi lesz veled?

– Nem tudom. De Bahana azt mondta, nem öl meg. Azt mondta, ha már nem akarja, hogy menjek hozzá, akkor majd megmondja. De akkor sem öl meg. Azt mondja, hogy hálás nekem.

Rizpa hallgat kicsit, aztán megkérdezi:

– Tulajdonképpen miért hálás? Ezt tudod?

– Nem – mondom Rizpának. – Fogalmam sincs, hogy miért kellene, hogy hálás legyen nekem. De azt mondja, hálás.

KOPOGTATOK BAHANA IRODÁJÁNAK AJTAJÁN.

Az ajtó kinyílik, mintegy magától. Belépek az irodába.

Az iroda üres.

Leülök a díványra. Fekete ruhában vagyok, ahogy szoktam, fejemen fekete kendő és fátyol.

Csak a szemem látszik ki.

Lebajtom a fejem. Nem mozdulok.

Még pontosan ugyanebben a pőzban vagyok, amikor egy másik ajtón, egy olyan ajtón, ami egy másik szobába vezet, és nem a folyosóra nyílik, Bahana is belép az irodába.

Kezében korbács van.

Felsötteste meztelen.

Nem nézek Bahanára. Meg sem moccanok. Úgy teszek, mintha nem is érzékelném, hogy ott van, egészen közel hozzám.

Bahana hirtelen ragadja meg a fejemen a kendőt, és rángatni kezdi. Próbálja letépni rólam. Nem egyszerű, mert a kendő nagyon szigorú szabály szerint, szorosan van rákötve a fejemre.

A rángatástól a földre esem.

Bahana eldobja a korbácsot, két kézzel esik neki a kendőmnek. A kendő hirtelen elszakad, alóla kibomlik a hosszú, már ősz hajszálakkal tarkított vörös hajam.

Bahana megragadja a hajamat, és eszelősen rángatni kezdi.

Aztán elengedi, megragadja a korbácsot, és ütni kezd, ahol ér.

Ösztönösen összekuporodom, védem az arcomat, a hasamat, a mellemet.

A hátamat, a nyakamat, a fejemet üti a korbáccsal, olyan erővel, hogy a fekete ruha szétszakad, és láthatóvá válik a vállam, a csípőm.

Sok helyen kék és lila és sárga elszíneződések vannak rajtam. A korábbi korbácsütések nyomai. És ezek helyén most kiserked a vér, újból.

Nem sírok, nem kiabálok.

Bahana egyre erősebben ver, majd hirtelen a nyakamra üt a korbáccsal, hátulról.

Elájulok.

Amikor kissé magamhoz térek, látom, hogy Bahana előttem térdel, fejét az ölembe fúrja.

Sír.

Aztán tépni kezdi rólam a ruhát. Kiszabadítja a combomat, a hasamat, a hátamra fektet, és a vörös szőröm fölé, az ölemre hajol.

Szinte beletemeti az arcát a vörös szőrömbe, az ölembe.

És nyalni kezd. És közben érzem, ahogy a nyála, a könnye rám folyik.

A vállát közben rázza a zokogás.

Hosszú percek telnek el így.

Amikor Bahana felemeli a fejét, még mindig mozdulatlan vagyok.

A szemem csukva tartom.

Bahana feláll, megtörli az arcát, felvesz egy inget és egy fekete zubbonyt.

Aztán az íróasztalához lép.

Az asztalon telefon van, laptop, valamint valamilyen egyéb célt szolgáló elektronikus készülék, gombokkal.

Bahana lenyomja az egyik gombot. Látom, ahogy lenyomja.

Kisvártatva belép egy fekete ruhás, fegyveres űr.

Bahana azt mondja, miközben rám mutat:

– Elszállítatod az egészségügyi személyzethez. Nem ölitek meg. Azt akarom, hogy éljen! Értetted?

A fegyveres bólint.

AZ UTOLSÓ, BAHANÁNÁL TETT LÁTOGATÁSOM UTÁN SOKÁIG VOLTAM BETEG.

És engedték, hogy beteg legyek.

Nem tudtam dolgozni sem.

Ennek ellenére életben hagytak.

Bahanától kaptam egy olyan üzenetet, hogy addig ne menjek hozzá, amíg nem hív.
Ezt tudomásul vettem.
És mégis, egy héten egyszer kaptam extra ételt, legtöbbször valamilyen csokoládét. Ezt mindig Rizpa hozta nekem, és mindig azt mondta, hogy Bahana küldi.
Éhezniem tehát nem kellett.
Három hétig nagyon beteg voltam.
Aztán szépen rendbe jöttem, és újra mentem Rizpával a konyhára, valamint a külső raktárba is kijártunk megint.
És Bahanával is találkoztam, találkoznom kellett, hiszen a parancsnokom volt, de sose mondott semmit, én meg nem mertem szólítani.
A fogoly nem szólíthatja meg a fogvatartóját. Az lehetetlen.
Rizpa egyszer mesélt arról, hogy miféle szeánszokat tart Bahana, és kikkel. Azt mondta, szerencsés vagyok, hogy kimaradok ezekből.
Valóban szerencsésnek éreztem magam. De nem értettem az okát.
Egyébként már Rizpa sem vett részt ezeken a szeánszokon, neki is csak annyi volt a dolga, hogy megszervezze a viszonylag csinos lányokat a foglyok közül.
Ha jól tudom, végül is ő tett arra javaslatot, hogy a foglyok közül kit vigyenek el egy-egy ilyen rendezvényre.
És a berendezésről, valamint az esetlegesen ott maradt holttestek eltakarításáról is neki kellett gondoskodnia.
De magán a rendezvényen nem volt ott.
Már ő is kiöregedett.
Szerencséjére.

AZTÁN ELJÖTT AZ A NAP, AMIKOR úgy éreztem, hogy olyan régóta vagyok a fogolytábor lakója, hogy már nem érhet meglepetés.

Mert mindent láttam.

És akkor arra gondoltam, hogy csak egyetlen egy dologra vágyom, de arra nagyon. Hogy végre ismét megláthassam az anyám sírját, ott, abban a temetőben, ahol a merénylet áldozatait temették el régen, nagyon régen.

Arra gondoltam, hogy ami itt, ebben a táborban engem érhet, az már nem izgat egyáltalán. Ha meg kell halnom, akkor meghalok, és kész.

És akkor kevesebb gondom van.

Mert, ha meghalok, akkor már nincsen semmi gondom.

Ez, persze, így elég ostobán hangzik. Nem vagyok ennyire ostoba, azt hiszem.

Csak már elegendem van.

Valamiért egyre többet gondoltam ekkoriban a gyerekkoromra, sőt, álmodtam is a gyerekkorommal.

Az egyik éjjel is azt álmodtam, hogy ott állok az anyám sírjánál.

És, hogy fogom a fakeresztet, amit az anyám sírjába tűztek.

És egyedül vagyok, és nem akarom elhinni, hogy nincsen már anyám.

És gyűlölök mindent és mindenkit, aki elvette tőlem az anyámat.

Ezt álmodtam.

És hogy öregasszonyként visszatérek az anyám sírjához.

Ezt is álmodtam.

És néha ezért imádkoztam. Hogy ez valóban megtörténjen.

Azért, hogy tényleg visszatérhessek egy nap az anyám sírjához, és el tudjak végre rendesen búcsúzni tőle.

És aztán újból és újból álmodtam, megint és újra, az álmomban mindig gyerek voltam, egészen kicsi gyerek.

És egy alkalommal azt is álmodtam még, hogy azt mondta valaki, menjek ki végre a temetőbe, mert ott vár rám az anyám.

És akkor elindultam a temetőbe, és késő este volt, és hideg volt, és féltem.

És akkor alig láttam valamit, mert nagyon gyenge volt a közvilágítás, csak a félelemre emlékszem, igazából csak arra, hogy nagyon szorongok és nagyon egyedül vagyok.

És akkor megérkeztem álmomban a sötét temetőbe, jött egy öregember, és azt mondta, hogy *nagyon megöregedtél, Anna*, és én nem érttem, miért is mondja ezt.

És nem tudtam, hogy most mit is kell mondani, vagy mit is kell csinálni. És akkor az öregember azt mondta, menjek egyenesen tovább, és aztán forduljak balra az úton, és rögtön ott lesz az anyám, aki nagyon vár.

És akkor én elindultam, de nem találtam, hogy hol kell balra fordulni, mert nagyon sötét volt, alig láttam valamit.

És akkor egyszerre megláttam egy nagy, fekete gödröt, és abban feküdt az anyám, és integetett nekem, de szólni nem szólt semmit.

De nem is integetett, hanem inkább csak intett, hogy menjek innen, hogy ne jöjjen közelebb, mert ez így nem lesz jó, azt intette, menjek el, ne menjek oda hozzá.

És akkor nem érttem, közelebb léptem, erre az anyám hirtelen felült a gödörben, és nagyon dühösen csak annyit kiabált, hogy „*Menj innen!*”, de ezt többször is mondta, kiabálta nekem, annyira haragosan, hogy megijedtem.

És akkor hirtelen még sötétebb lett, nem láttam az anyámat.

És akkor felébredtem.

AZTÁN AZ EGYIK NAPON RIZPA AZT MONDJA, hogy tudja, hamarosan vége lesz mindennek, a fekete ruhás fegyvereseket mind meg fogják ölni.

Jönnek olyan katonák, akik kiszabadítják a foglyokat, és ezt az egész világot, amit a fekete ruhás fegyveresek létrehoztak, *amiben mindenkit meg akartak gyilkolni, akik nem az ő bitük szerint tisztelik az Istent*, így mondja Rizpa, ezt az egész világot ezek az új katonák elpusztítják, *és visszaállítják azt a világot, ezek Rizpa szavai, amelyik régen volt.*

Nem teljesen értem, mire is gondol Rizpa.

Annyira régen volt, amikor még szabad voltam, hogy már nem is tudom, mi az a szabadság.

Most, itt, a fogolytáborban mindenem megvan. És már nem is bánt senki.

Bahana sem hív már magához. Nem kell elviselnem azt, hogy megver.

Rizpa viselkedése viszont ellentmondásos. Nem igazán értem, hogy mitől van annyira furán felajzva.

Ő ráadásul sokkal inkább tartozik az örökhöz, mint én.

Sokkal inkább velük volt mindig is.

Most pedig mintha várná ezeket az ismeretlen katonákat.

Amikor kérdezem tőle, tulajdonképpen honnan is tudja, hogy jönnek az ismeretlen katonák, akkor csak hallgat.

Egyszer mondott olyasmit, hogy hozzáfér az internetes számítógéphez.

Egyszer valami ilyesmit mondott.

Emlékszem, kérdezte is tőlem egy alkalommal Bahana, hogy szerintem Rizpa hozzáfér-e az internethez.

Én akkor azt mondtam neki, mármint Bahanának, hogy szerintem igen.

Igen, hozzáfér.

Emlékszem, Bahana kicsit csodálkozott, amikor ezt mondtam.

Még a homlokát is összeráncolta.

Aztán valami olyasmit mondott, hogy nem baj, Rizpa megbízható.

És én erre azt mondtam akkor, hogy persze. Rizpa megbízható.

VOLT IDŐ, HOGY ÁLLANDÓAN AZ ÖREGEMBER kéziratát olvastam.

Különösen akkor, amikor Bahana annyira megvert, hogy hetekig beteg voltam.

Akkoriban mindig arra készültem lélekben, hogy hamarosan kivégeznek.

Hiszen rengeteg olyan esetet láttam itt a táborban, hogy azt, aki alkalmatlan a munkára, *likvidálják*.

Ezt a szót Barbara mondta egyszer. Amikor Steve-et, a korábbi kispfőnököt kivégezték. Akkor mondta azt, hogy Steve megbízhatatlan lett az itteniek számára, ezért *likvidálták*.

Nekem nem tetszett akkor ez a szó. Most sem tetszik.

De ugyanakkor valahogy mégis pontosan kifejezi azt, hogy miről is beszélünk.

Attól féltem tehát, hogy megölnék, *likvidálnak*, ahogy Barbara mondaná. De nem tették. Valószínűleg Bahana utasítására.

Akkoriban tehát, amikor utoljára megvert Bahana, és beteg voltam, sokat olvastam az öregember, Gersom feljegyzéseit.

Hogy kissé jobban megismerjem őt.

És talán magamat.

Ha kapnék valamilyen lehetőséget, hogy pénzt keressek végre, mintha minden rendben lenne, mintha nem lenne háború, akkor visszatérnék abba az országba, ahol felnőttem, és ahol a családom van, ahol a gyerekeim vannak, írja.

Érdekes, hogy minden mondata, minden gondolata a gyerekei körül forog, mégsem kapok arra választ, hogy miért is kellett *valóban* elhagynia őket, vagy talán ez a „meneküléskényszer” olyan erős volt, hogy nem maradt más választása?

Mert akkor nem érezném azt, hogy bárkinek is a terbére vagyok, nem kellene, hogy eltartsanak, nem kellene senkinek gondoskodnia rólam, hanem végre én gondoskodhatnék mindenkiről.

Mert akkor nem félnék.

Nem félnék attól, hogy képtelen, vagy nevetséges helyzetbe kerülök, érezhetném azt, hogy magabiztos lehetek, hogy van elég pénzem, és ez biztonságot ad, nyugalmat biztosít nekem is, a családomnak is, és néha örülhetek annak, hogy sikeres vagyok, ennyi kell csak, azt hiszem, csak ennyi kell ahhoz, hogy emelt fővel tudjon járni az ember az utcán.

Olvasás közben sokszor éreztem azt, hogy az én szavaimat mondja ki az öregember, az én gondolataim szólalnak meg általa. Mégsem hiszem azt, hogy mindenben egyetértenék vele, és meggyőződése az is, abban ő is vétkes, hogy ilyen furán alakult az élete, ahogy alakult, hogy annyira nyomorult, beteg emberként halt meg, ahogy meghalt.

A lakásból, ahol jelenleg lakom, ki kell költöznöm. Katonák jöttek, ők mondták, hogy 24 óra múlva már nem lehetek itt, mert ők költöznek be.

Nincs hova mennem.

Az utcán fogom tölteni az éjszakát, pénzem sincs, semmim, fizetni nem tudok a szállásomért. A katonák már mindenütt az urak, ők mondják meg, mit lehet, mit nem.

Ma éjszaka egy kapualjban alszom, vagy valahol, egy padon, egy parkban, nem tudom, hogyan lesz. Van bennem szorongás, mint mindig, ha az ismeretlennel találkozom, de magamban azt mondom, majd lesz valahogy, ezt is túl kell élni. Hány és hány hajléktalan embert láttam már eddig az utcán, most én is közéjük kerülök, én is elvegyülök közöttük. Nyilván vannak törvényeik, amik szerint élnek, és gondolom, ezekhez majd alkalmazkodnom kell.

Nem baj, nem először alkalmazkodom az életben.

Mondják, hogy mindig, minden körülmények között ez a legfontosabb, az alkalmazkodás.

Akkor mostantól hajléktalan vagyok.

Én már így találkoztam vele. M.-ben, ahol én is többször hajléktalan voltam.

Emlékszem a találkozásra.

Ahogy az utcán feküdt az az öregember. Pontosabb, persze, ha úgy mondom, hogy nem az utcán, az úttesten, hanem a járdán feküdt, egészen pontosan egy egykori buszmegálló volt az otthona.

Nem csodálkoztak, akik arra mentek: a háború idején sokan, sokféle módon kerestek menedéket az utcán M. városában.

Gersom, az öregember – a piszkosan vörös hajával – hozzátartozott a városképhez.

Loboncos, ritkás, hosszú vörös haja a szemébe lógott, ahogy üldögélt a rongyai között.

Szinte világított az a haj.

Már messziről jelezte a világító vörös haja az őt ismerőknek a *jelenlétét*. Hogy *otthon van* éppen.

Bár ő szinte mindig *otthon volt*.

Rongyaiba burkoltan, *otthon*, az egykori buszmegállóban.

A járdán.

Csak nagy ritkán vonszolta el magát a béna lábaival, egy rongyszőnyegen ülve. Csak néha-néha vonszolta odébb magát.

Olyankor, amikor menni akart valahova, *csúsztotta* a rongyszőnyeget. Ült a szőnyegén a béna lábaival, és lökte előre magát.

Így közlekedett.

Amióta megműtötték a lábamat, azóta rossz igazán hajléktalannak lenni. Hogy nincs senkim. Aki gondoskodna rólam.

Akivel beszélni tudnék.

Nem is a gondoskodás hiányzik. Sokkal inkább az, hogy legyen valaki, akivel szót válthatok. Aki néha megkérdezi, hogyan is vagyok.

Ez hiányzik.

Az egyedülletben nem az a rossz, hogy néha magad vagy. Az nem olyan rossz. Egyedül lenni. Néha. Az a rossz, hogy adott esetben nem tudsz senkihez sem fordulni. Ha szükséged van valamire.

Hogy nincs, akivel megbeszéljed a dolgokat.

Aki igazán hozzád tartozik. Hogy nincs ilyen senki sem.

Hogy körülötted mindenki idegen.

Az idegenség olyan állapot, amiből csak akkor tudsz kijönni, ha magadat nem tartod többé idegennek saját magaddal szemben.

Az idegenség nem jó, nem is rossz. Önmagában.

De az idegenség önmagaddal szemben, az majdnem tragédia.

Néha nagyon is nehéz volt értelmeznem az öregember szavait, néha pedig méltatlankodtam magamban, miért is ír olyasmit, ami valahogy hamisan cseng a szájából.

De örültem ott, a táborban, hogy velem maradt az öregember kézírata.

Valahogy mindig megnyugodtam az olvasása közben.

És magamban hálás voltam a fogvatartóimnak, hogy a hosszú évek alatt nem vették el.

Ők nem.

Akik elvették, azok a tábor „felszabadítói” voltak.

De az egy másik történet, amiről csak később mondok néhány szót.

EMLÉKSZEM EGY BIZONYOS NAPRA, AMIKOR Rizpával és két másik rabnővel dolgozunk a konyhán.

Készítjük elő épp az örök ebédjét.

Nyugalom van. Mindannyian kiegyensúlyozottak vagyunk, nincs bennünk semmi feszültség.

Váratlanul csapódik ki a konyha ajtaja.

Bahana áll az ajtóban. Mögötte két fekete ruhás fegyveres.

Bahana nem néz rám. Nem néz egyikünkre sem. Csak áll az ajtóban.

Egy pillanatra megfagy a levegő.

Ilyenkor, ha férfiak jelennek meg, nem szabad rájuk nézni. Mi is lehajtjuk a fejünket. Amikor beléptek, akkor persze, rájuk néztünk, és nekem megmaradt az a szokásom, hogy kicsit hosszabban is nézek a férfiakra, mint az illendő.

De most már lehajtott fejjel várok én is.

Bahana félreáll. Utat enged a másik két fegyveresnek.

A fegyveresek odajönnek hozzánk. Mi, négy fekete ruhás nő, mindannyian a konyhapultnál állunk.

Megállnak mellettem.

Az egyik megragadja a karom.

Ekkor szólal meg Bahana:

– A másikat.

És Rizpára mutat.